

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

GIÁO TRÌNH
BỆNH TRUYỀN NHIỄM
TRONG THỰC HÀNH LÂM SÀNG
Ngành: Y Khoa

Chủ biên: PGS.TS.BS. Huỳnh Giao
TS.BS. Võ Triều Lý

Cần Thơ, tháng 05 năm 2025
Lưu hành nội bộ

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

GIÁO TRÌNH
BỆNH TRUYỀN NHIỄM
TRONG THỰC HÀNH LÂM SÀNG
Ngành: Y Khoa

Chủ biên: PGS.TS.BS. Huỳnh Giao

TS.BS. Võ Triều Lý

THÀNH VIÊN BIÊN SOẠN

ThS.BS. Nguyễn Thị Bảo Yến, ThS.BS. Nguyễn Phương Anh,
ThS.BS. Bùi Thị Nhất Hạnh, BS. Nguyễn Thị Ngọc Hân,
ThS.BS. Nguyễn Thị Như Quỳnh, ThS.BS. Phạm Văn Tân,
BSNT. Tô Hồng Phương Thanh, ThS.BSCK2. Nguyễn Quốc Việt,

Cần Thơ, tháng 05 năm 2025

Lưu hành nội bộ

DANH SÁCH BIÊN SOẠN

CỐ VẤN: PGS.TS.BS. Phillip Trần

CHỦ BIÊN: PGS.TS.BS. Huỳnh Giao

TS.BS. Võ Triều Lý

THÀNH VIÊN BIÊN SOẠN:

PGS.TS.BS. Huỳnh Giao

Đại học Y dược TP.HCM

TS.BS. Võ Triều Lý

Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới

Đại học Nam Cần Thơ

ThS.BS. Nguyễn Phương Anh

Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới

ThS.BS. Bùi Thị Nhất Hạnh

Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới

BS. Nguyễn Thị Ngọc Hân

Bệnh viện Đại học Y Dược TP.HCM

ThS.BS. Nguyễn Thị Như Quỳnh

Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới

ThS.BS. Phạm Văn Tân

Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới

BSNT. Tô Hồng Phương Thanh

Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới

ThS.BSCK2. Nguyễn Quốc Việt

Bệnh viện Bệnh Nhiệt đới

ThS.BS. Nguyễn Thị Bảo Yến

Đại học Nam Cần Thơ

THƯ KÝ

ThS.BS. Nguyễn Thị Bảo Yến

HỘI ĐỒNG THẨM ĐỊNH GIÁO TRÌNH

PGS.TS.BS. Cao Ngọc Nga

ĐH Y dược TP.HCM

Chủ tịch

PGS.TS.BS. Nguyễn Văn Hảo

ĐH Y dược TP.HCM

Phản biện 1

TS.BS. Lê Thị Diễm Trinh

ĐH Y dược TP.HCM

Phản biện 2

TS.BS. Lê Thị Thúy Hằng

ĐH Y dược TP.HCM

Ủy viên

BSCK2. Hoàng Thúy Oanh

ĐH Nam Cần Thơ

Thư ký

Quyết định lựa chọn và sử dụng giáo trình "Bệnh truyền nhiễm trong thực hành lâm sàng" tại Trường Đại học Nam Cần Thơ số 528/QĐ - ĐHNCT ngày 21 tháng 05 năm 2025 của Hiệu trưởng Trường Đại học Nam Cần Thơ.

LỜI GIỚI THIỆU

Bệnh truyền nhiễm luôn là một thách thức lớn trong thực hành lâm sàng, đặc biệt trong bối cảnh tình trạng kháng kháng sinh gia tăng và sự xuất hiện của các bệnh nhiễm trùng mới nổi và tái nổi. Việc nhận diện sớm các hội chứng lâm sàng phổ biến trong bệnh truyền nhiễm không chỉ giúp định hướng chẩn đoán mà còn đóng vai trò quan trọng trong lựa chọn phác đồ điều trị phù hợp, từ đó giảm tỷ lệ biến chứng và tử vong.

Tài liệu này cung cấp cách tiếp cận có hệ thống đối với một số hội chứng lâm sàng thường gặp trong bệnh truyền nhiễm như sốt cấp tính, sốt không rõ nguyên nhân, nhiễm trùng hô hấp dưới, tiêu chảy nhiễm trùng, hội chứng màng não, phát ban, vàng da trong bệnh nhiễm trùng và sốc nhiễm trùng. Đồng thời, nội dung cũng đi sâu vào các hội chứng lâm sàng thường gặp ở bệnh nhân nhiễm HIV/AIDS, nguyên tắc sử dụng kháng sinh hợp lý, các xét nghiệm vi sinh quan trọng trong thực hành lâm sàng và các biện pháp phòng ngừa bệnh truyền nhiễm trong môi trường y tế.

Giáo trình này được biên soạn cho sinh viên y khoa năm 5, bác sĩ lâm sàng và học viên sau đại học chuyên ngành truyền nhiễm, nhằm nâng cao kiến thức và kỹ năng thực hành trong chẩn đoán, điều trị. Tài liệu giúp người học có cái nhìn toàn diện về bệnh truyền nhiễm và ứng dụng tốt vào thực hành lâm sàng. Trước khi ban hành chính thức tại Trường Đại học Nam Cần Thơ, giáo trình đã được thẩm định bởi các chuyên gia giàu kinh nghiệm trong lĩnh vực truyền nhiễm và sư phạm y học.

Bộ môn Truyền Nhiễm trân trọng tri ân quý Thầy, Cô và đồng nghiệp đã đóng góp vào việc hoàn thiện giáo trình. Chúng tôi hy vọng tài liệu sẽ là nguồn tham khảo hữu ích, hỗ trợ sinh viên, học viên sau đại học và bác sĩ lâm sàng trong học tập và thực hành lâm sàng. Rất mong nhận được ý kiến đóng góp quý báu để giáo trình ngày càng hoàn thiện hơn.

PGS.TS Philip Trần
Trưởng Khoa Y Quốc tế
Trường Đại học Nam Cần Thơ

MỤC LỤC

	Trang
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	iii
DANH MỤC CÁC HÌNH	iv
DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ.....	v
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
Chương 1. SÓT CẤP TÍNH.....	1
<i>PGS.TS.BS. Huỳnh Giao, ThS.BS. Nguyễn Phương Anh</i>	
Chương 2. SÓT KHÔNG RÕ NGUYÊN NHÂN.....	13
<i>TS.BS. Võ Triều Lý, ThS.BS. Nguyễn Thị Như Quỳnh</i>	
Chương 3. NHIỄM TRÙNG HÔ HẤP DƯỚI	29
<i>PGS.TS.BS. Huỳnh Giao, ThS.BS. Bùi Thị Nhất Hạnh</i>	
Chương 4. TIÊU CHẢY NHIỄM TRÙNG	40
<i>PGS.TS.BS. Huỳnh Giao, TS.BS. Võ Triều Lý</i>	
Chương 5. HỘI CHỨNG MÀNG NÃO TRONG BỆNH NHIỄM TRÙNG	54
<i>PGS.TS.BS. Huỳnh Giao, TS.BS. Võ Triều Lý</i>	
Chương 6. PHÁT BAN TRONG BỆNH NHIỄM TRÙNG	62
<i>PGS.TS. Huỳnh Giao, ThS.BS. Phạm Văn Tân</i>	
Chương 7. HỘI CHỨNG VÀNG DA TRONG BỆNH NHIỄM TRÙNG	71
<i>TS.BS. Võ Triều Lý, ThS.BSCK2. Nguyễn Quốc Việt</i>	
Chương 8. TIẾP CẬN CHẨN ĐOÁN SỐC TRONG BỆNH NHIỄM TRÙNG.	81
<i>PGS.TS.BS. Huỳnh Giao, TS.BS. Võ Triều Lý</i>	
Chương 9. MỘT SỐ HỘI CHỨNG LÂM SÀNG Ở BỆNH NHÂN NHIỄM HIV/AIDS	90
<i>TS.BS. Võ Triều Lý, ThS.BS. Nguyễn Thị Bảo Yến</i>	
Chương 10. NGUYÊN TẮC SỬ DỤNG KHÁNG SINH TRONG	103
<i>TS.BS. Võ Triều Lý, BSNT. Tô Hồng Phương Thanh</i>	
Chương 11. MỘT SỐ XÉT NGHIỆM VI SINH TRONG THỰC HÀNH LÂM SÀNG	116
<i>TS.BS. Võ Triều Lý, ThS.BS. Nguyễn Thị Bảo Yến</i>	

Chương 12. PHÒNG NGỪA BỆNH TRUYỀN NHIỄM 133

PGS.TS.BS. Huỳnh Giao, BS. Nguyễn Thị Ngọc Hân

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
Bảng 1.1 So sánh sự khác biệt giữa sốt và tăng thân nhiệt.....	2
Bảng 2.1 Bảng phân loại sốt chưa rõ nguyên nhân.....	13
Bảng 2.2 Phân bố tỉ lệ các nguyên sốt không rõ nguyên nhân.....	22
Bảng 4.1 Một số biểu hiện lâm sàng giúp phân biệt tiêu chảy nhiễm trùng xâm lấn và không xâm lấn niêm mạc ruột.....	45
Bảng 4.2 Phân độ mất nước do tiêu chảy.....	46
Bảng 4.3 Các hội chứng lâm sàng trong tiêu chảy nhiễm trùng.....	46
Bảng 5.1 Tóm tắt kết quả dịch não tủy.....	58
Bảng 6.1 Các nguyên nhân thường gặp gây ban xuất huyết.....	66
Bảng 6.2 Các nguyên nhân thường gặp gây ban đỏ da lan tỏa.....	67
Bảng 6.3 Các nguyên nhân thường gặp gây ban dạng dát sẩn.....	67
Bảng 6.4 Các nguyên nhân thường gặp gây ban dạng sẩn/ cục.....	68
Bảng 6.5 Các nguyên nhân thường gặp gây ban da dạng mụn/bóng nước.....	68
Bảng 10.1 Tóm tắt các nhóm kháng sinh quan trọng trong thực hành lâm sàng...	105
Bảng 11.1 Ý nghĩa lâm sàng từ kết quả xét nghiệm các dấu ấn HBV.....	124
Bảng 12.1 Điều trị dự phòng sau phơi nhiễm HIV bằng thuốc ARV.....	140

DANH MỤC CÁC HÌNH

	Trang
Hình 6.1 Các sang thương da cơ bản.....	64
Hình 11.1 Màu sắc đại thể của dịch não tủy.....	120
Hình 11.2 Nấm hat men vách dày chiết quang của <i>Cryptococcus</i> <i>neoformans</i>	121
Hình 11.3 Phản ứng ngưng kết latex.....	122
Hình 11.4 Xét nghiệm LFA CrAg tìm kháng nguyên nấm <i>Cryptococcus</i> <i>neoformans</i> trong dịch não tủy.....	122
Hình 11.5 Kết quả xét nghiệm NS1 Antigen Test (Kháng nguyên NS1) IgM Anti-Dengue (Kháng thể IgM)	126
Hình 11.6 Kết quả xét nghiệm IgG Anti-Dengue (Kháng thể IgG)	127
Hình 11.7 Kỹ thuật xét nghiệm widal trong ống nghiệm.....	127
Hình 11.8 Kết quả test nhanh sốt rét phát hiện <i>P. faciparum</i> / <i>P. vivax</i>	128
Hình 12.1 Chuỗi lây nhiễm.....	134

DANH MỤC CÁC SƠ ĐỒ

	Trang
Sơ đồ 2.1 Cơ chế phát sinh cơn sốt của Rosendoff.....	1 17
Sơ đồ 9.1 Tiếp cận sốt kéo dài.....	91
Sơ đồ 9.2 Tiếp cận sốt theo hệ cơ quan hô hấp.....	93
Sơ đồ 9.3 Tiếp cận sốt theo hệ cơ quan thần kinh.....	94
Sơ đồ 9.4 Tiếp cận tiêu chảy kéo dài.....	96
Sơ đồ 9.5 Tiếp cận bệnh nhân thiếu máu.....	98
Sơ đồ 9.6 Tiếp cận bệnh nhân tổn thương da và niêm mạc.....	98
Sơ đồ 9.7 Tiếp cận bệnh nhân nuốt đau.....	99
Sơ đồ 11.1 Quy trình cấy máu định danh tác nhân gây bệnh và kháng sinh đồ...	118
Sơ đồ 11.2 Chuyển đổi NS1 và huyết thanh.....	127
Sơ đồ 12.1 Quy trình xử trí sau phơi nhiễm.....	140

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Tiếng Anh	Tiếng Việt	Trang
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome	Suy giảm miễn dịch mắc phải	4
ARV	Antiretroviral	Thuốc kháng virus	141
CMV	Virus cytomegalo		19
EBV	Epstein-Barr virus		19
FUO	Fever of unknown origin – fuo	Sốt chưa rõ nguyên nhân	13;14
HCC	Hepatocellular Carcinoma	Ung thư biểu mô tế bào gan	16
HIV	Human Immunodeficiency Virus infection	Tác nhân gây suy giảm miễn dịch ở người	6;13
HBV	Hepatitis B virus		123;124
HCV	Hepatitis C virus		125;126
KSTSR		Ký sinh trùng sốt rét	
IPC	Infection Prevention and Control	Phòng ngừa và kiểm soát nhiễm khuẩn	133
PrEP	Pre-exposure prophylaxis	Điều trị dự phòng trước phơi nhiễm	141
WHO	World Health Organization	Tổ chức Y tế thế giới	133